

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יט סיון תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 7:04 תל-אביב: 7:20 חיפה 7:13 מוצאי שבת: ירושלים: 8:22 תל-אביב: 8:25 חיפה: 8:26 ר"ת: 8:57

פרשת בהעלותך

הנעלבים ואינם עולבים

שומע חרפתו ואינו משיב...

כאשר שהה כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב זצ"ל במרחצאות בארציו, שהו שם עוד כמה רבנים גדולים ומפורסמים. והנה באחד הימים בא אדם ושאלה הלכתית בפיו. חיוו הרבנים את דעתם בנידון, כל אחד לפי ראות עיניו. לאחר מכן פנו לשמוע את חוות דעתו של הצדיק מסטראפקוב, וזה השיבם על אתר: הלא התשובה מפורשת בדברי ה"מגן אברהם" בסימן זה וזה...

קם אחד הרבנים וחלק בפומבי על ראיתו של האדמו"ר מסטראפקוב וביטל את דברי תשובתו כעפרא דארעא. האדמו"ר אף שהיה ברור לו שהצדק עמו, קיבל את עלבונו בדומיה, הבלוג ולא השיב דבר. ולא הוכיח צידקת דבריו מפני כבודו של אותו רב.

רבה של ראחוב שהיה נוכח שם, סיפר מעשה זה, והוסיף כי האדמו"ר הראה לו מיד לאחר מכן את דברי המגן אברהם מפורשים בדיוק במקום שציין.

רבינו הק' משינאווא

גשם ברכות לגידופים ונאצות...

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, נמנה על מייסדי 'מעין החינוך התורני'. יום אחד הגיעה אשה לבקש על בנה, שנפלט - מסיבות מוצדקות - מאחד התלמודי תורה שבחסות הרשת... היה זה לאחר חוליו, בעודו משותק בפלג גופו ומיוסר בכל גופו. בעמל רב חידש את אמירת שעריו, והקצה חצי שעה ביום לקבלת קהל.

והנה בתוך התור הארוך ניגשה האשה הזו ותבעה בחוצפה שיחזיר מיד את בנה לתלמוד תורה ממנו נפלט. הפנה אותה רבי בן ציון בנועם אל הנוגעים בדבר שיבררו את המצב על בנה לאשורו, ויבדקו האם אפשר להחזירו או שימצאו לו מקום חילופי. אך האשה החלה לצעוק בתוקף שלא תזוז בשום אופן עד שרבי בן ציון יצוה על ההנהלה להחזיר את בנה.

ראה רבי בן ציון שאינה שומעת לעצתו ובהחר בשתיקה. שתיקתו הכעיסה אותה יותר ופתחה פיה בנאצות. שפכה קיטונות של גידופים ובזיונות שאין הדעת סובלתם, אך רבי בן ציון ממשיך בשתיקתו.

כשהתרוקנו מחסני הגידופים והבזיונות, תבעה האשה: "ועכשיו שהרב יברך אותי!" או-אז אורו עיניו של רבי בן ציון. במאמץ כביר הוא נעמד. עצם עיניו בחוזקה והרעיף עליה גשם של ברכות....

יגילו במלכם

מעלה נשגבה להיות מה"נעלבים
ואינם עולבים" שומעים חרפתם
ואינם משיבים!

נלמד מהפסוק: "והאיש משה ענו מאד מכל
האדם" (פרק יב-ג)

וכתב רש"י: עניו - שפל וסבלן. והקשו המפרשים: מה טעם הוצרכה התורה להודיענו כאן גודל ענוותנותו של משה? אלא, מפרש הרמב"ן, להגיד כי הקב"ה קינא לו בעבור ענוותנותו, כי הוא [משה] לא יענה על ריב לעולם אף אם יודע. עוד הביא הרמב"ן מהספרי: רבי נתן אומר, אף בפניו של משה דיברו בו... אלא שכבש משה על הדבר, יזכיר ענוותנותו שסבל ולא ענס. וה' קינא לו.

"כל מה שיקרה לאדם" - כתב השל"ה הק' זצ"ל (בשער האותיות) - "יאמין שהוא מאתו יתברך. כגון שפגע בו אדם רע וזלזל ובייש אותו וקיללו, יקבל באהבה, כי ה' אמר לו קלל והוא שלוחו של מקום, מפני חטאיו, כמו שאמר דוד על שמעי בן גרא (שמואל ב טז, ז) 'ה' אמר לו קלל את דוד" וגו', כזה יתנהג בכל המאורעות הן טובים והן רעים יאמין ויאמר "מאת ה' היתה זאת".

ואמר הגה"צ רבי זלמל'ה מוולוז'ין זצ"ל (הובא בתולדות אדם): על האדם לקבל חרפת מגדפיו בשמחה ובטוב לבב כי זה לטובתו, אך האדם לא שת ליבו לזאת ויש מי שמחרפים אותו ומשיב. ויש אשר כאלם לא יפתח פיו אך ליבו יכאב עליו. אולם מי ששכלו מאיר כשמש בצהרים, שמח הוא ביסוריו, כי יודע שה' שלחם אליו וזה רק לטובתו.

הוא שאמרו "הנעלבים" מאחרים "ואינם עולבים" לחרף כאשר עשו להם, ולא זו בלבד אלא "שומעים חרפתם ואינם משיבים", שאף לבבם לא יכאב עליהם רק "עושים מאהבה ושמחים ביסורים" עליהם נאמר "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".

לאור הדברים האמורים, נוכל לתרץ ולהבין באופן נוסף (ראה להלן, בסוף המאמר הבא, שתירצנו באופן אחר) את אמרת התנא (באבות פ"א-יז) "כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה". ותמוה: זה מובן כשאדם שותק מדברים האסורים, כלשון הרע וכיו"ב, שזה טוב גם לגוף וגם לנפש. אך במה טוב לגוף אם שותק מדברים של רשות?!

אכן לאור האמור, מדובר ששותק ואינו משיב למחרפיו דבר אלא מקבל את חרפת מגדפיו בדומיה והוא מ"הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים" שזה טוב לא רק לנפשו אלא גם לגופו וכפי שמובא בספ"ק שזה לו לכפרה הטובה ביותר במקום כל היסורים, ולכן אין לגוף טוב משתיקה.

הבוטח בה' שיספק לו כל צרכו, הריהו שמה בחלקו ואינו דואג דאגת המחר !

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים, או דכו במדוכה" (פרק יא-ה)

ומובא בזהר הק': "שטו העם ולקטו" - "שטיא הוא דא" כלומר: שוטים הם אלו שהשתטחו על הארץ ללקוט את המן, שכן מה ששיד ומיועד לאדם, יבוא לו בנקל עד שלא יצטרך אפילו להתכופף... (הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל - חכמת חיים).

בעלון "איש לרעהו" (פרשת בהר) הבאנו כי ישנם שלושה דברים ידועים שהמשתתף בשלושתם - בכך שקשים הם לפני הקב"ה: א) קריעת ים סוף. ב) מזונותיו של אדם. ג) זיווגו של אדם.

וביארנו שהקושי המיוחד שהיה בקריעת ים סוף, נבע מחוסר האמונה והבטחון שניכרו בישראל בשעה שמצרים רדפו אחריהם ואשר בא לידי ביטוי בתלונתם "המבלי אין קברים" וגו' [ואף שאמנם צעקו אז להשי"ת, היה זה רק מצד ש"תפסו אומנות אבותם" כלשון המכילתא, ולא מהרגשתם העצמית].

ואז גילה להם משה רבינו את "מפתח" הישועה, שכדי לזכות לישועה עליהם "להחריש" מתוך בטחון מוחלט בהשי"ת וזה עצמו יעורר להם את ישועתם. מה שאין כן אם ידאגו ויתלוננו, זה עצמו יהיה להם לרועץ ויקשה על התעוררות הנס.

יתכן שליסוד זה כיוון שלמה המלך בחכמתו בפסוק (משלי כט-כה) "חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב" והיינו שעצם החרדה והדאגה של האדם - מחוסר בטחון בהשי"ת, הם לו למוקש ולמכשול וגורמים לו ליפול. ואילו "הבוטח בה' ישוגב" כלומר: עצם הבטחון בהשי"ת גורם לו לכל ההצלחות והישועות.

וזה בכל עניני העולם, ובמיוחד בפרנסה ובזיווג, הבטחון השלם והתלות המוחלטת בהשי"ת כ"גמול עליו אמו", הבאים לידי ביטוי בשתיקה, זה מה שמעורר את ההנהגה הניסית לישועה הנצרכת, ואילו חוסר הבטחון בהשי"ת המתבטא בהבעת הדאגה, הוא זה שמקלקל ומונע את הישועה, כפי שהוכחנו מהפסוקים, ובזה דומים קושי מזונותיו וזיווגו של אדם לקריעת ים סוף.

וסימן לדבר: בפסוק "ה' ילחם לכם" - מלבד משמעות "מלחמה" כפשוטו, יש בלשון "ילחם" גם משמעות שיתן לכם "לחם" לאכול (פרנסה), ויתן לכם אשה הקרויה "לחם" (זיווג), ואימתי "ילחם לכם"? כשאתם "תחרישו"!

יסוד זה, הוא חוק תמידי וקבוע שטבע הקב"ה בעולמו כבר מראשית הבריאה, כפי שרואים זאת בפסוק (בראשית - ב,ה) "כי לא המטיר ה' אלוקים על הארץ... ופירש רש"י: מדוע לא המטיר? "לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו..."

נמצאו למדים, שכדי להוריד את השפע השמימי, צריך האדם להכיר שהכל הוא מאיתו יתברך, ולתלות בו את כל יתבו ומבטחו. ולכן כל עוד אינו מודע לכך ואינו מתפלל, הגשמים אינם יורדים. ומסתבר שלכך כוונת חז"ל באומרם (תענית ח.): "אין הגשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמונה" היינו בשביל אלו שאמונתם שלימה בהשי"ת.

וכך זה בכל עניני הברכה שישנם בעולם הזה. האדם באמונתו השלימה ובטחונו המוחלט הוא זה שגורם לירידת השפע ולסייעתא דשמיא הגדולה בכל ענין שבו הוא מאמין ובטוח בהשי"ת. [וכדוגמה שמצינו גם בסגולת האמונה בצדיק, שבא מכח עליון. שעצם האמונה הפשוטה בו, נותן לצדיק את היכולת להשיע, כפי שביאר המשך חכמה, שכל עיקר תחיית המת שהחיה אלישע הנביא את בן השונמית וראה מלכים ב פ"ד, לא היה זה אלא בזכות אמונתה התמימה של השונמית שנביא ומכח זה החיה את הנער].

מעתה, לאור האמור, יובן מדוע בלידתו של אדם, למרות כל הקושי הידוע של "בעצב תלדי בנים" לא אמרו חז"ל "קשה לידתו של אדם כקריעת ים סוף", כי כאן באופן טבעי מרגיש אדם ומבין שזה תלוי רק בהשי"ת ולא בחריצותו או בחכמתו. ובוודאי לא באמצעות ממונו יוכל לשנות הגזירה אם יוולד לו בן או בת [כפי שיש הורים הטועים לחשוב שהממון משפיע על טיב זיווג בנם] ומכיון שהכל מבינים שהלידה בידו של הקב"ה בלבד, ממילא לא קיים בה גורם הקושי

והיה ה' מבטחו...

הרעב והמחסור היו אורחים קבועים בביתו של הגה"צ **רבי מרדכי שרעבי** זצ"ל ב'תקופת הצנע' שבראשית קום המדינה, אך הוא קיבל דין שמים באהבה, ולא פסק מלהגות בתורה מתוך בטחונו הגדול בהשי"ת.

פעם בצהרי יום שישי, פרצה הרבנית בבכי הבית ריק. אין חלות ויין ואין דגים ובשר. לעשות את השבת חול, ניחא. אבל כיצד ירעבו בשבת...

החליט הצדיק שיש לעשות מעשה, איזושהי "השתדלות". קם ויצא מחוץ לביתו בלי שישים לב לגשמי הזעף שירדו באותה עת. הוא נעמד ממקומו מבלי דעת לאן יפנה. ואז החליט: ה' יעזור לי בין אם אפנה על ימין או על שמאל, והוא יעזור לי גם במקום עומדי...

הגשמים המשיכו לרדת בכל עוז, ורבי מרדכי שרעבי נרטב כולו. זרם המים ששטפו במרוצתם במורד הרחובות, גרפו בדרכם זוטות מזוטות שונות.

לפתע נעצרה לרגלי אבן שנתגלגלה בשטף המים, וכעבור רגע נגרף במים שטר של עשר לירות [סכום נאה באותם ימים] ונעצר באותה אבן. גחן הצדיק ושלה את השטר, שב על עקבותיו ומסרו לרבנית, אצה הרבנית לקנות את צרכי השבת ורבי מרדכי שב לתלמודו...

רבי מרדכי שרעבי

"הבוטח בה' חסד יסובבנו"...

סיפר הגר"י גלינסקי זצ"ל: חובות רבים נטל בשעתו **הרב מפוניבז' - הגר"ש כהנמן** זצ"ל, להחזיק מוסדות התורה והחנוך שהקים. כאשר דחקו בו הנושים, נטל הלואה גדולה מהבנק. משהגיע מועד הפרעון ולא היה בידו לפרוע, הזהיר אותו עורך דין נכרי שאם לא ישלם מיד יגיש נגדו תביעה פלילית, עלול היה להגרם חילול שם שמים והרב צפוי היה למאסר ולקנס. אבל כסף אין.

עודו תוהה מאין יבוא עזרו, והנה יהודי מתדפק על דלת ביתו. הוא סיפר לרב שהוא מתפרנס כשמש בית הכנסת בעיירה סמוכה. בנו היגר לארה"ב והתגייס לצבאה, ונפל חלל במלחמת העולם הראשונה. עתה התבשר שהצבא האמריקני זכה בפיצויים בסכום נכבד, אך פוחד הוא שמא יודע הדבר בעיירה ויקצצו ממשכורתו הזעומה. לכן חשב להפקיד את הכסף ביד הרב ואין הוא מתנגד שהרב ישתמש בו כראות עיניו, בתנאי שיחזירו לידו בכל עת שיבקש. לתדהמת הרב הסכום הזה שהפקיד בידו היה בדיוק כאותו הסכום שחייב לבנק!

חלפה תקופה והיהודי הגיע לבקש את כספו. היה זה באחד מימי חול המועד, בהם רוב העסקים היהודים נעולים ואין לרב סיכוי ללוות בהם כספים. מה עושים?

קידם הרב מפוניבז' את פני האיש בשמחה. ואמר: "בראש ובראשונה, יטול את ידיו ונסב יחד לסעודה. הן מדרך רחוקה בא, יניחני לקיים בו מצווה!" נענה הלה ונטל ידיו יחד עם הרב. כך זכה הרב בשהות של עוד שעה קלה, אבל הארוחה הגיעה לקיצה ומנין יחזיר את ההלואה.

נטלו "מים אחרונים" והחלו בברכת המזון, כשהרב מפוניבז' מברך במתינות ובישוב הדעת ומכוון כדרכו בכל מילה. כאשר הגיע לתיבות "ומכל טוב לעולם אל יחסרנו", נקש הדוור העירוני בדלת והביא המחאה כספית שהגיעה היום עבור הישיבה, בדיוק בסכום ההלואה...

הגדת - ח"א

זיווג - מן השמים

מעשה באחד מתלמידי הישיבה של **כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל**, שהיה מבוגר ולא הצליח למצוא בנקל את זיווגו. מכרו דיברו על ליבו שהעיכוב נובע רק בגלל שהאנשים באמריקה שואלים קודם "ממה פרנסתו?" על כן יעצו לו שילמד איזה מקצוע יחשב כ"בעל פרנסה" ואז ירבו עליו קופצים...

דברים אלו הביאו את הבחור במבוכה גדולה. הוא ידע היטב את השקפת הרבי שחלילה לבחור קודם החתונה לצאת לעבודה. אך בצר לו הרהיב עוז בנפשו וביחד עם חברו נכנסו אל הקודש פנימה ותינה בפני הרבי את צרתו.

פנה הרבי אל הבחור הנבוך ויאמר לו: "דע יקירי שאנו מאמינים בדברי חז"ל כולם ללא יוצא מן הכלל. אפילו דבר אחד מדבריהם לא נפל ארצה, ומי שאינו מאמין סימן שנזרקה בו אפיקורסות רח"ל. והנה חז"ל אומרים בפירוש (סוטה ב.) שארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזים על זיווגו. הגע עצמך: האם יעלה על הדעת שמי שייצא אל הרחוב הקלוקל [לחפש פרנסתו] ימצא את אבידתו-זיווגו, ומי שיזהר מקלקול ולא ייצא אלא ישאר בבית המדרש, לא ימצא?! רחמנא ליצלן מהאי דעתא! אם כן, שב הלאה במקומך בישיבה, ומן השמים יזמנו לך! ואכן, תוך מספר ימים דיברו בו נכבדות ושידוכו יצא לפועל.

עפ"י לפיד האש

בבטחוננו יהיה צדיק...

בימי בחרותו של **בעל שומר אמונים**, כשלמד בישיבה, היתה תקופה שלא קיבל כל תמיכה כספית. בכ"ז לא שם ליבו למצוקתו והמשיך בלימודו ובעבודת תפלתו מתוך בטחון חזק בהש"ת.

אך פעם הציק לו מצבו ביותר, ואז שפך תפלתו לבורא וכך אמר: רבוננו של עולם הזן ומפרנס לכל באי עולם, מקרני ראמים עד ביצי כינים, הלא גלוי וידוע לפניך כל דחקי ומצוקתי, אנא הזמן לי את כל צרכי ולא אזדקק לידי מתנת בשר ודם."

כאשר סיים תפלתו, התחזק מאוד בבטחוננו בהש"ת. וכשפתח אמתחתו מצא שם כסף כפי שהוצרך לאותו היום, וכך עשה מידי יום ביומו. ומצא... ככה עברה עליו חצי שנה, עד שאדם מבחוץ גילה זאת, ומאותו יום ואילך נפסק הדבר.

שולחן הטהור, בהקדמה

זוה נוכל להבין באופן נוסף את דברי חז"ל (תענית ב.): "ג' מפתחות בידיו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן, מפתח של חיה ומפתח של גשמים ומפתח של תחיית המתים". ולומדים זאת מפסוקים עיי"ש. ולכאורה תמוה: מדוע לא הזכירו בפירוש גם ענינים אלו של פרנסה וזיווג שלא נמסרו לשליח, כפי שהבאנו (בעלון "בהר") מפורש בפסוקים שהללו באים רק מאת הש"ת?!

אכן לאור האמור אין מקום לקושיה, משום שהמיוחד בג' מפתחות אלו, שאין שום צד שיטעה בהם האדם לייחס אותם לכוחו ועוצם ידו. לא כן פרנסה או זיווג שנתונים ביד האדם לעבוד ולהשתדל בהם וממילא לא ניכר במבט שטחי כי תלויים הם בה' בלבד ולכן מביאים לידי טעות. [והראיה, שרגילים להודות לשליח, ולמצוא חן בעיניו].

רמז נוסף ליסוד האמור המשותף לג' אלו [מלחמה, מזונות וזיווג], נוכל למצוא בפסוק (ירמיה ט-כב, כג): "אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעושרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי..." ויש לשאול: למה שאדם לא יתהלל במעלות הנפלאות הללו שחננו הש"ת, מעלות שהכל היו שמחים להתברך בהם?!

אלא נוכל לבאר בדרך צחות: כשאדם מנתק, חלילה, את חכמתו, גבורתו או עשירותו מהש"ת שחננו בהם, ומייחסם לעצמו בלבד, מוריד זוה את כל הערך הנפלא והפוטנציאל העצום הגלום בהם, עד שאינו יכול לפעול בהם מאומה, שכן אז נאמר עליו "לא לחכמים לחם" ו"לא לגבורים המלחמה" וכו'. וא"כ, במצב כזה באמת אין לו מה להתהלל בהם. אך ממשך הפסוק: "כי אם בזאת יתהלל המתהלל" - אדם שחפץ בכ"ז להתהלל במעלות הללו מתוך שיפיק מהם את מירב התועלת, יוכל לעשות זאת רק בתנאי של "השכל וידוע אותי" - לדעת שהם רק מהש"ת שחננו בהם ברוב חסדו, ואז אכן יהיה זכאי לראות מהם ברכה והצלחה.

נוסיף לרמוז שג' הדברים הללו שמוזכרים בפסוק הם כנגד ג' הענינים שדיברנו עליהם שנאמר עליהם ("קשה": א) מצב המלחמה על שפת ים סוף [= "אל יתהלל הגיבור" (ב) מזונותיו של אדם [= "אל יתהלל חכם" (ג) זיווגו של אדם [= "אל יתהלל עשיר" - כשתולה תקוות זיווגו בעושר]. התנאי להצלחה בג' אלו הוא רק "בהשכל וידוע אותי" - בשלימות האמונה והבטחון המוחלט בהש"ת! אך כשמייחס את ג' אלו לכוחו ועוצם ידו, הריהו רק מקלקל ומפסיד לעצמו, במוקדם או במאוחר, כמו שביארנו.

ומענין שחז"ל עצמם הבינו כעין זה, ולמדו את היסוד האמור מהפסוקים הללו, כפי שסיפרו בגמרא (ערכין י): על כלי נגינה שהיו במקדש והיה קולם ערב. פעם נפגמו הכלים (ולא הקול). הביאו אומנים ותיקנים, וזוה קילקלו את הקול הערב. ואז נטלו את התיקון וחזרו לקולן הערב. וכך אירע במעייני השילוח שהיה מקלח מים בקילוח דק, וצויה המלך להרחיב את פיו כדי שיתרבו מימיו, ומה שקרה הוא שלא רק שלא התרבו, אלא אף התמעטו ממה שהיה קודם. וחזרו לתקנו כפי שהיה בתחילה וחזר הקילוח הקודם. וזוה לומדים שכל "התערבות" האדם עם "חכמתו" ו"יכוחו" בדבר שנעשה כולו עפ"י ה', זה רק מקלקל ומזיק. ומסמיכים חז"ל (שם) ללמוד זאת מהפסוק "אל יתהלל חכם" וגו'. וזוה נלמד אנו מוסר השכל נוקב גם בעניני הפרנסה והזיווג, שאין ביכולתנו לשנות ולשפר מאומה בכוחינו, חכמתינו ובעושרינו על מה שנגזר לנו מהש"ת.

לאור מה שביארנו [מתחילת המאמר] שהמילה המבטאת את "מפתח" הישועות המשותף לג' אלו (קריעת הים, מזונות וזיווג) היא ה"שתיקה" כמוזכר בפסוקים ("ואתם תחרישון". "מחריש לדעת". "וכי תאמרו" - כמובא בעלון בהר) נוכל להוסיף ולבאר במובן זה, בדרך דרש, את אמרת חז"ל בגמרא (חולין פט.): "מה אומנותו של אדם בעולם הזה? ישים עצמו כאלם"!

ולכאורה: הרי סתם אומנות בש"ס זה מקצוע שמתפרנסין בו, כמו "סנדלר", "קייץ", "סבל" ו"חננוני" וכמובא בגמרא (קידושין כט). שחייב אדם ללמד את בנו אומנות ואם לא מלמדו אומנות כאילו מלמדו ליסטות. וכאן משמע כאילו האומנות היחידה בעולם הזה היא מה שישים עצמו כאלם, היינו אומנות השתיקה, היתכן? והאם שייך לומר שאדם שלימד את בנו את האומנות הזו - "אומנות השתיקה" יצא ידי חובתו ולא יחשב כמלמדו ליסטות?!

התשובה על כך היא שאכן כן! אם מלמד אדם את בנו את האומנות הזו, אומנות השתיקה, היינו שתיקה של "בטחון מוחלט" הבא מתוך אמונה שלימה בהקב"ה שהוא העושה שבילו את כל הנדרש, ואילו האדם כשלעצמו אין בכוחו לעשות מאומה [מלבד השתדלות סמלית לצאת יד"ח], זהו מפתח הישועה וההצלחה בכל עניני העולם הזה! וכל המקצועות ופעולות האדם לרווחתו, בפרנסה, בזיווג ובשאר ענינים, ההצלחה בהם תלויה ומותנית בראש ובראשונה ב"אומנות" הזו!

זוה כפי היסוד שהארכנו בו, שלפי מדת תלותו בבורא העולם ובטחוננו בו, כן יספק לו כל צרכיו, וזהו שאמרו: מהי האומנות האחת והיחידה בעוה"ז שכוללת הכל? ישים עצמו כאלם: לא ישאל שאלות ולא יעורר ספיקות ולא יביע דאגות, אלא יחריש מתוך שלוות הבטחון השלם כגמול עלי אמו!

עפ"י נוכל להבין גם את אמרת התנא (באבות פ"א-ז): "כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה". ותמוה: בשלמה מובן כששותק מדברים אסורים המזיקים גם לגוף וגם לנפש כי "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו" וגם הנגעים מלשה"ר וכו' לא באים על גופו. אבל שתיקה מדברים המותרים, במה טובים הם לגוף? אכן אם נפרש שמדובר בשתיקה של בטחון, הרי וודאי תועלת מרובה יש מכך בעוה"ז גם לגוף וגם לנפש, כאמור.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מעשה בשני גיסים

שיעורי-בית, התייעץ עמוקות עם רב וחישב כיצד יוכל לפרוע עבורנו את החוב במלואו.

מבחינתנו השורה תחתונה הייתה שהחוב מחוק ואין לנו צורך לשלם אפילו שקל!

הייתי בהלם שנגרם משני דברים. ראשית: עוצמת ההתחשבות בזולת. שנית, הפשטות בה הוא פירט את התוכניות שלו - כביכול לא מדובר בסכום נכבד של 40,000 ₪ שלא הוחזר בתאריך הפירעון...

התרגשתי מאוד. חיבקתי אותו והודיתי לו מכל הלב! (לומר 'ישר-כח' על מתנה של 40,000 ₪ זה לא בחשש ריבית...) אין מילים. הוא הוריד לי כזה סלע מן הלב!

* * *

חזרתי הביתה בהחלטה גמורה לעשות הכל להחזיר את החוב עד הפרוטה האחרונה. לא חשבתי לנצל את המתנה שהציע לי - אך מאוד הוקל לי בכך שהוא הסיר ממני את הלחץ המידי. וגם חסך ממני את הבושות שבאי-פירעון חוב.

חלפה תקופה לא ארוכה, כאשר הגעתי לגיסי הצדיק ובידי הסכום הכולל של ארבעים אלף ש"ח כפרעון להלוואה, הגיע הפעם תורו של גיסי להיות בהלם: **"מה!! אבל סיכמנו שהחוב מחוק! מאיפה השגת סכום כזה?!"**

היה זה לאחר שבסייעתא דשמיא הצלחנו להשיג הלוואה של כל סכום החוב - 40,000 ₪ ובהחזרים של ארבעים תשלומים שווים.

לאחר שנרגע מההלם, הוא לא הושיט את ידו לקבל את הכסף. ואני, כשידי פשוטה עם כל הכסף וממתין שהוא יושיט את ידו לקבל את הכסף הוא מסרב כשהוא טוען: "אני צריך לשאול רב אם מותר לי בכלל לקבל את הכסף, אחרי שגמרתי בליבי שלא..."

חיכתי ואמרתי: "מעלה עליך הכתוב כאילו נתת. ועלי יעלה הכתוב שאינני בכלל לוח רשע ולא ישלם".

* * *

נפרדנו וחשבתי על גיסי: חיים ביננו אנשים 'רגילים', 'פשוטים', שמרעשים עולמות במעשיהם הטובים כלפי הזולת. כל מעשה שכזה מקרב את הגאולה, וגם אם אנחנו לפעמים לא מבחינים בעוצמת המעשים - בשמים רואים, מכירים ומעריכים! [ברשותכם לשנות כאוות נפשכם מהדברים, ובלבד שישארו נאמנים למקור].

לפני כעשר שנים התחתנתי בשעה טובה ומוצלחת. לאשתי היה אה, כלומר גיסי, שבאותה תקופה היה בתהליך התחזקות. נוצר ביננו קשר טוב.

עם הזמן הוא הלך והתחזק עוד עוד - בתהליך בריא ועקבי שהיה מושתת על לימוד תורה - עד שנכנס ללמוד בישיבה קדושה.

במקביל נקלענו באותה תקופה למצוקה כלכלית. לאחר התייעצות החלטנו לפתוח עסק בייתי (אני משמיט מעט פרטים כדי למנוע זיהוי) שיוכל לאזן את המצב. כדי לבצע זאת היינו זקוקים להלוואה דחופה של 30,000 ₪. ניסיתי להשיג את זה מכל הכיוונים.

מיד כאשר גיסי שמע על הצורך הוא קפץ להלוות לנו את כל הסכום - "תחזירו לי עוד שנה!"

* * *

השנה חלפה הרבה יותר מהר ממה שחשבנו (כשאתה חייב כסף הזמן עובר משום-מה מהר יותר...) תאריך הפירעון ממש התקרב. במקום שנמצא את עצמינו, כמתוכנן, עם כסף להחזיר, אדרבה עוד היינו שקועים בחובות לא מבוטלים...

בכדי לנסות נסיון אחרון להחזיק את העסק מעל פני המים, לפי הבנתנו היינו זקוקים להשקעה נוספת של 10,000 שקלים...

ושוב אותו גיס קפץ והלווה לנו את כל הסכום. זאת למרות שידענו - וגם הוא ידע היטב - שמצד ה"שידוכים" עדיף לו לשמור את הכסף בצד לעצמו...

העסק שלנו שרד חצי שנה נוספת, עד שקרס לתוך עצמו. נשארנו עם חובות וכמו שאומרים לא ידעתי איפה לשים את עצמי - איך אני מחזיר לגיסי את ארבעים אלף השקלים שלווינו ממנו? איך?!

הזמן שחלף לא פתר את הבעיה. אדרבה, ליבי היה נוקפני מיום ליום, משבוע לשבוע ומחודש לחודש. עד שהדבר הלך-יאומן קרה: גיסי, שאין לי מילה אחת להגדיר אותו חוץ מ"גיסי הצדיק" ניגש אלי והודיע לי בצורה פשוטה: **"אתה יכול להיות רגוע! אין צורך שתחזיר את הכסף!"**

השתוממתי ואף הבעתי בפניו את תמיהתי: למה ומדוע?

הוא משיב בפשטות ובענווה "מכיוון שאתה בן-תורה ששרוי בחובות, מותר לתת לך מעשר-כספים". ובכן, הוא כבר עשה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il